

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักพื้นฐานของการพัฒนาในทุกเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำรัสชี้ถึงแนวการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนชาวไทยมานานกว่า 30 ปี ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัว เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดังนั้นการจะดำรงชีวิตอยู่ได้ตามหลักการพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สมาชิกจำเป็นต้องเข้าใจ สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ควบคู่ไปกับการพยายามหาหนทางหรือวิธีการที่จะดำรงชีวิตตามหลักการพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำเนินไป ได้อย่างสมดุลและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ โดยอาศัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบที่ชุมชนอาจจะได้รับจากกระแสโลกาภิวัตน์ ไม่ให้กระแสเหล่านั้นเข้ามาทำลายเอกลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชน จนชุมชนต้องล่มสลายไป (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2550 : 4)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 3) ได้กล่าวถึง การขับเคลื่อนนโยบายว่า ได้ทบทวนสภาพแวดล้อมขององค์กรจากการนำผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ปี 2550 ที่พิจารณาจากเป้าหมาย จุดเน้นของกิจกรรมสำคัญที่ได้ติดตามจากทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำมาปรับปรุงงานหลักตามนโยบายและงานสนองนโยบายให้มีมิติความต่อเนื่อง แก่จุดบกพร่องและพัฒนา ให้เกิดความก้าวหน้าส่งผลสู่ นโยบายด้านสังคมของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยปฏิบัติการจัดการศึกษา เพื่อให้ภารกิจดังกล่าวสามารถตอบสนองสภาพปัญหาเฉพาะและรองรับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดการขับเคลื่อนกลยุทธ์ ปี 2551 ที่สำคัญคือ กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์คุณธรรม

นำความรู้ื่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริง โดยมีจุดเน้นคือ 1) ทุกโรงเรียน จัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่นำคุณธรรมที่คัดสรรเชื่อมโยงสู่การเรียนการสอนตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้และตัวตนธรรมขององค์กร โดยให้ความสำคัญแก่การื่อนำปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริง 2) สำนักงานเขตพื้นฐานการศึกษาพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ดันแบบและโรงเรียนวิถีพุทธดันแบบ อย่างน้อยร้อยละ 30

จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียน โนนสัง ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านผู้เรียนผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดี 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียน มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สุจริต มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียน มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา และผลการประเมินคุณภาพ อยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและ มีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียน มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านผู้บริหารผลการประเมินคุณภาพอยู่ใน ระดับดี 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 13 สถานที่มีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการ บริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหาร มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ และผลการประเมินคุณภาพ อยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านครูผู้สอนผลการประเมินคุณภาพอยู่ใน ระดับพอใช้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ/ความรู้/ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ (โรงเรียนบ้าน โนนสัง. 2548 : 28-31)

ดังนั้นจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านที่มีปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุง ได้แก่ ด้านผู้เรียน โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็น ตามหลักสูตร อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ เพราะขาดการกระตุ้นและส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้เรียน

มีความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน การจดบันทึกความรู้ และประสบการณ์ การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน วารสารและหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุนทรียภาพ มีความชื่นชมและชอบกิจกรรมด้านศิลปะ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านโนนสัง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามขึ้น

คำถามการวิจัย

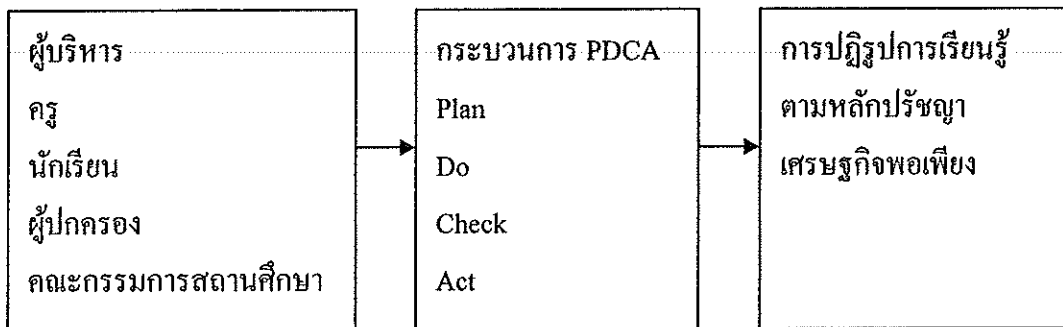
1. สภาพการดำเนินการบริหารที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร
2. การบริหารที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกระบวนการอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารการศึกษา วงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้เป็นกรอบการวิจัย ดังภาพ

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ข้าราชการครู จำนวน 5 คน นักเรียน จำนวน 46 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 39 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 100 คน

2. ระยะเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552

3. ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดเป็นกรอบในการบริหารเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านโนนสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 4) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เจริญเต็มตามศักยภาพและเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านโนนสัง ที่จะนำไปสู่วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

3. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

3.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อม กับผลกระทบ

และการเปลี่ยนแปลง

3.4 เงื่อนไขความรู้ คือ ความรู้เกี่ยวกับวิชาการ เพื่อนำมาประกอบการวางแผน

3.5 เงื่อนไขคุณธรรม เพื่อสร้างเสริมให้มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์

4. รูปแบบการปฏิรูปการศึกษา หมายถึง วิธีการ การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ระบบ โครงสร้าง วิธีการดำเนินงานและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคน ตามที่สังคมต้องการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. นักเรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ครูได้กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง